

uddannelsesforbundet

Uddannelsesforbundets udspil til en reform af erhvervsuddannelserne

- set med praktikernes øjne

Udspil til en erhvervsuddannelsesreform

Det er nødvendigt med en gennemgribende reform af erhvervsuddannelsernes struktur. Det er ikke nok med lappeløsninger på det nuværende system.

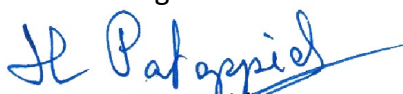
Stadig flere unge fravælger erhvervsuddannelserne, når de forlader folkeskolen. Det er der flere årsager til.

For det første er uddannelserne blevet forsømt de seneste ti år, hvor de har skullet løse mange nye opgaver og tage imod unge, der ikke har været afklarede i deres uddannelsesvalg og eller ikke har været motiverede for at påbegynde en uddannelse. Og der er ikke fulgt tilstrækkelige midler med til at løse de opgaver.

For det andet må vi desværre erkende, at erhvervsuddannelserne har et imageproblem. Folkeskolens dygtige elever rådes næsten per automatik til at vælge gymnasiet, selv om det ikke nødvendigvis er den rette vej for dem alle. Alt for mange studenter kommer aldrig videre i uddannelsessystemet, og studenterhuen giver ikke i sig selv erhvervskompetence. Det er ganske enkelt uholdbart. Derfor skal de erhvervsfaglige uddannelser igen gøres til et attraktivt valg.

Dette udspil indeholder en række forslag til hvad Uddannelsesforbundet mener, reformen af af erhvervsuddannelserne bør indeholde.

Med venlig hilsen

Hanne Pontoppidan

Formand for Uddannelsesforbundet

Erhvervsuddannelsernes struktur

Uddannelsesforbundet ser gerne et længere, bredere og mere fleksibelt grundforløb og langt færre indgange. Det vil styrke elevernes faglige og almene kompetencer, bidrage til at skabe en faglig identitet hos den unge og sikre, at omvalg ikke bliver til frafald. At begynde på et grundforløb betyder, at uddannelsen er begyndt - og dermed at uddannelsesgarantien gælder.

Unge uddannelsesvalg er vanskelige at sætte på formel. Ofte er det tilfældigheder, der gør, at en ung efter de første 20 uger skifter fra at ville være bager til at blive smed. Det er nødvendigt med bredere indgange, hvor de unge kan blive afklarede og får mulighed for at afprøve forskellige typer håndværk. I et bredere grundforløb bør det være obligatorisk, at eleverne bliver præsenteret for flere fag og uddannelsesmuligheder inden for beslægtede brancher eller inden for andre indgange. Formålet er dels at give eleverne en bredere fagforståelse, inden de skal træffe deres endelige valg, dels at kvalificere eventuelle omvalg.

Med længere grundforløb kan skoler og elever skabe større holdidentitet og netværksdannelse blandt eleverne og dermed underbygge et studie- og ungemiljø, hvor elevernes trivsel er i højsædet. Et studiemiljø, hvor de unge motiveres til at deltage aktivt i skolens liv – også ud over normal undervisningstid. Det skal være muligt for de unge, der er fagligt parate, at få merit og dermed afkorte deres grundforløb. Det vil give et mere positivt afsæt for læring at afkorte i stedet for - som tilfældet er nu - at forlænge uddannelsesforløb på grund af manglende faglige forudsætninger.

En erhvervsuddannelse er en ungdomsuddannelse, som også skal danne til menneske og borger. Set i det lys vil en forlængelse af grundforløbet også gøre det muligt at udfolde de almene elementer i samspil med de fag-faglige. Eleverne skal være i stand til at sætte deres fag ind i en større helhed, som skaber forståelse for fagets sammenhæng til branchen og til samfundet som sådan.

Erhvervsuddannelserne som ungdomsuddannelse

Erhvervsuddannelserne skal både have faglig bredde og et alment sigte som en fuldgyldig ungdomsuddannelse. Uddannelse er mere end blot en produktionsfaktor. En erhvervsuddannelse er også en ungdomsuddannelse, som skal danne eleven til menneske og borger. Erhvervsuddannelserne skal naturligvis være adgangsgivende til videre uddannelse.

Dansk, matematik, fremmedsprog, naturfag, it og samfundsfag er blevet kraftigt beskåret i læreplanerne på erhvervsuddannelserne. Det er en helt forkert vej at gå. Krav til almene og personlige kompetencer skal bibeholdes og udvikles som praksisrettede færdigheder.

Håndværkere og andre faglærte har brug for gode almene kundskaber. Elektrikeren skal kunne læse en manual på engelsk, tømreren skal kunne læse beskrivelser af nye materialer og nye sikkerhedskrav. Begge skal beherske moderne informationsteknologi.

Faglig bredde betyder også mobilitet og omstillingsparathed på arbejdsmarkedet - til gavn både for samfundet og den enkelte. Derfor skal der ske en "af-instrumentisering" af uddannelserne; en erhvervsuddannelse skal ikke være et instrument, der er målrettet et - til tider - snævert fagområde. En erhvervsuddannelse skal sikre, at de faglærte er omstillingsparate.

De almene elementer spiller også en vigtig rolle, hvis erhvervsuddannelserne skal kvalificere og forberede til videre uddannelse. Samfundet skal i højere grad påtage sig et ansvar for erhvervsuddannelserne. Indhold og udbud skal ikke kun styres af arbejdsmarkedets behov og af arbejdsmarkedets parter.

Adgangskrav til en erhvervsuddannelse

Erhvervsuddannelserne skal kunne rumme alle elever, der er motiverede, og som lever op til de krav, som uddannelserne stiller.

Alt for mange unge mangler faglige forudsætninger, men det er hverken i den unges eller erhvervsuddannelsessystemets interesse at kræve, at de unge skal have bestået folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik med mindst karakteren 02. Det løfter ikke erhvervsuddannelsernes image. Det er tværtimod et forsimplet og endimensionelt krav, der kan vise sig at have den modsatte effekt, når unge skal vælge mellem en erhvervsuddannelse eller gymnasiet og ser, at kravet på erhvervsuddannelsen "kun" er 02.

Motivation er langt vigtigere end et bestemt fagligt niveau, når man går i gang med en erhvervsuddannelse. Det er nødvendigt med et helhedsorienteret syn på de unge, der ønsker at begynde på en erhvervsuddannelse. Ungdommens Uddannelsesvejlednings (UU) vurderinger af de unges uddannelsesparathed bør bruges langt mere i løbende dialog med de unge med henblik på at vejlede og afklare den unges motivation og forudsætninger for uddannelse.

Vi bliver nødt til at tage højde for, at der er forskellige faglige krav til de mange forskellige erhvervsuddannelser (og efterfølgende beskæftigelsesmuligheder). Hvis adgangskravene skal indeholde "boglige" krav, skal det ikke være folkeskolens afgangsprøve, der ligger til grund, men krav, som er tydelige og relevante i forhold til den erhvervsuddannelse, som den unge ønsker. Kravene bør stilles ved indgangen til hovedforløbet – altså efter grundforløbet.

Ung-til-ung-ambassadør

Unge lytter til andre unge mere end til voksne. Der er meget positive erfaringer med fastholdelsesprojekter på erhvervsskolerne, hvor unge indvandrere med uddannelsessucces har besøgt uddannelsesinstitutioner for at fortælle deres historie om, hvordan de kom i gang.

Uddannelsesforbundet opfordrer undervisningsministeren til at oprette et ambassadørkorps af unge med succes på erhvervsuddannelserne – velfungerede unge, som kan "sælge varen" til andre unge, som de unge kan spejle sig i, genkende sig selv i og dermed få fjernet fordomme om eud og det at være håndværker.

Forankring i praksis og vejledning

Teori og praksis skal kobles tættere sammen i grundskolen. Det vil sige, at der skal være flere praktiske fag, der kan øge elevernes kendskab til praktisk håndværk og dermed skærpe elevernes appetit på og kendskab til håndværksfag og erhvervsuddannelser.

Det er et paradoks, at eleverne i grundskolen møder meget få praktiske fag, hvorefter det forventes, at de har et praktisk kendskab til håndværksfagene, når de begynder på en erhvervsuddannelse. Det er også et paradoks, at eleverne gennemgår ni år i grundskolen med fokus på det almene, og ved indgangen til en erhvervsuddannelse bliver de almene elementer afkoblet.

Uddannelses- og erhvervsvejledning bør genindføres som fag i udskolingen. Det giver eleverne bedre mulighed for at vælge en ungdomsuddannelse på et oplyst grundlag. Og som en sidegevinst bliver de mindre fremmedgjorte over for håndværksfagene.

De unge - og deres forældre – skal tidligt vejledes i forhold til det reelle indhold i en erhvervsuddannelse og de job- og videreuddannelsesmuligheder, der følger heraf, således at uddannelsesvalget træffes på et oplyst grundlag. Det er indlysende, at hvis erhvervsuddannelserne skal kunne tiltrække og fastholde de unge, så skal de være uddannelsesparate. For de unge, der ikke er uddannelsesparate, kan det være nødvendigt med et forløb på for eksempel en produktionsskole, daghøjskole, ungdomsskole eller VUC.

Der bør skabes rammer, der lægger op til samarbejde på tværs af skoleformerne. Skolerne skal forlade institutionspektivet og i højere grad have den enkelte unge for øje. De enkelte erhvervsskoler skal ikke bruge ressourcer på partout at fastholde elever på institutionen. Tværtimod vil samarbejde på tværs af uddannelser hjælpe mange unge.

10. klasse – overgang til en ungdomsuddannelse

Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) seneste undersøgelser om eleverne i 10. klasse¹ viser, at 10. klasse bruges som overgang til alle typer af ungdomsuddannelser. De kommunale tilbud løfter målgruppen både fagligt og socialt, og 10. klasse er med til at forankre de unge i ungdomsuddannelserne. Desuden peger evalueringerne på, at især 10. klasse er med til at gøre det muligt at nå det uddannelsespolitiske mål om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal tage en ungdomsuddannelse. Derfor bør 10. klasse i højere grad være begyndelsen på en ungdomsuddannelse end afslutningen på folkeskolen.

10. klasse skal bevares som et kommunalt tilbud, men den såkaldte 20/20-model, hvor unge kombinerer 20 uger i 10. klasse med 20 uger på en erhvervsuddannelse, skal fremmes. Lovens intention har været at trække flere unge til ungdomsuddannelserne og at give kommunerne mulighed for at skabe et tættere samarbejde om 10. klasse mellem folkeskolen og institutioner, der udbyder erhvervsuddannelser.

20 uger på en folkeskole og efterfølgende 20 uger på en erhvervsskole har vist sig ikke nødvendigvis at matche de unges behov for almen eller faglig opkvalificering. Uddannelsesforbundet mener derfor, at man bør overveje alternative og fleksible løsninger, hvor der er plads til, at en ung kan gå for eksempel 20 uger i folkeskolen og 40 uger på et grundforløb eller måske omvendt, og at de forskellige tilbud kan foregå integreret med to ugentlige dage i folkeskolen og tre på grundforløbet.

Den anden vej

Der har altid og vil altid være unge, der ikke går den direkte vej til erhvervsuddannelserne eller de gymnasiale uddannelser. Og mange unge afbryder uddannelsen uden med det samme at fortsætte ad hovedvejen. Det danske uddannelsessystem er unikt, fordi det netop rummer mulighed for, at unge kan gøre sig fagligt, socialt eller personligt parat til en ungdomsuddannelse via et forløb på en ungdomsskole, produktionsskole, daghøjskole eller VUC. Et samarbejde på tværs af uddannelser vil hjælpe mange unge.

Mulige finansieringsmodeller

Ifølge en undersøgelse, som AE og DI offentliggjorde i foråret 2013², har to tredjedele af de unge, der afsluttede en ungdomsuddannelse i 2011, haft en eller flere "omveje" i uddannelsessystemet. Undersøgelsen skønner, at det koster samfundet 900 millioner kroner at afbryde en ungdomsuddannelse, og 1.000 mio.kr. at unge først tager en ungdomsuddannelse og dernæst en anden ungdomsuddannelse – typisk en erhvervsuddannelse.

Omkostningerne til et etårigt grundforløb på erhvervsuddannelserne vil derfor blive opvejet af mindre frafald, færre omvalg og ved, at flere unge vil vælge en erhvervsuddannelse i stedet for at gå i gymnasiet først.

Hvis erhvervsskolernes image som opholdsted for uafklarede unge skal ændres, er et opgør med den kommunale kassetænkning nødvendigt. Økonomisk trængte kommuner sender uafklarede og ikke-uddannelsesparate unge på en taxameterfinansieret erhvervsskole i stedet for at tilbyde dem en afklaring via et kommunalt tilbud.

Det bør ikke være økonomiske incitamenter, der styrer eller påvirker kommunernes afgørelser om behov og relevante tilbud. Uddannelsesforbundet mener, at al undervisning efter folkeskolen skal være statsfinansieret.

¹Karakteristik af 10. klassens elever', EVA 2011 og '10. klasse – på vej mod ungdomsuddannelse' EVA 2012

²AE og DI: *Kortlægning af veje og omveje i uddannelsessystemet*